

розвитку вільної особистості у поєднанні зі збереженням та примноженням полікультурних надбань політичної нації. А формування демократичної за характером ідеології має відбуватися на основі істинної інформаційної картини суспільного буття, та системи загальнолюдських та етно-національних цінностей, що забезпечить індивідуальний розвиток кожного члена спільноти.

6. Система рекрутування кадрів також властивий всім політичним режимам шлях впливу на органи поліції, але критерії відбору суттєво відрізняються. За тоталітарного політичного режиму відбір до поліції здійснюється за «партійним принципом», тобто основним критерієм відбору до органів поліції є відданість правлячій еліті та її ідеології майбутніх виконавців поліцейських завдань і функцій. Визначальним критерієм відбору за демократичного режиму є здатність професійно служити правому закону, тобто використовуючи законні форми, методи і засоби, створюючи умови для безперешкодного вільного розвитку кожного члена спільноти і суспільства в цілому.

7. За ознаками: значення владної вертикалі і законодавства як шляхів взаємодії правлячої еліти з органами поліції; впливу на органи поліції моно-ідеології централізованої влади чи полі-ідеології децентралізованої політичної системи; рекрутування до органів поліції за критерієм служіння свавільній політичній еліті чи служіння правому закону, можна визначити тип політичного режиму в певній країні.

Список використаних джерел

1. Моль Р. фон. Энциклопедия государственных наук / Роберт [фон] Моль; пер. А. Попова. – С.-Петербург.; М.: Издание Н. О. Вольфа, 1868. – 591 с.

Шульга Руслана Ігорівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
за спеціальністю «Правоохоронна діяльність»
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА ПРАВА У ФІЛОСОФІЇ ПЛАТОНА Й АРИСТОТЕЛЯ

Проблема співвідношення справедливості і права цікавила та інтригувала видатних мислителів упродовж багатьох епох. При цьому на кожному історичному етапі ця проблема трактувалася по-різному, що було обумовлено умовами життя людей і їх уявленнями про навколишній світ, існуючою структурою суспільства і місцем людини в цьому суспільстві.

Справедливість – принцип не лише моральної свідомості, але і правової, економічної, політичної. Античні філософи періоду високої класики, зокрема Платон та Аристотель, не випадково виділяли справедливість як основний принцип для оцінки стану всього суспільства. Значну увагу проблемі справедливості і права приділяв Сократ, який

називав її предметом «ціннішим за усяке золото» і прагнув довести існування єдиного й загального принципу справедливості і права, пов'язуючи його з моральністю та знанням. Несправедливість, на думку філософа, неприродна, оскільки є плодом незнання і помилок. Стверджуючи зв'язок між чеснотою і мудрістю, звеличуючи красу розуму та свідомості, він проводив логічну основу під розуміння справедливості. Сократ розмірковував: «Справедливість і будь-яка інша чеснота – є мудрістю. Справедливі вчинки і взагалі усі вчинки, мають бути засновані на чесноті, та бути прекрасні та гарні» [6].

Система поглядів Сократа вплинула на формування ідей його учня – Платона, ядром філософії якого є вчення про «ейдос» ідеї. Поняття «ідеї» в текстах Платона неоднозначне. Водночас, у міркуваннях Платона важливо підкреслити один момент. Той емпіричний світ, який лежить в основі висновків софістів, не доводить нічого, окрім невідповідності наявних полісних відносин ідеї справедливості. Але коли Платон говорить про справедливих правителів, він міркує не з позицій належного, відповідно до його логіки описане ним співвідношення і є істинно суще. Тому справедливість безпосередньо і сполучається з ототожнюється з мудрістю, завдання якої полягає в знаходженні (пригадуванні) істини й слідуванні за нею. Таким чином, у своїх міркуваннях Платон відносить справедливість до найпрекраснішого, превеликого блага, яким слід володіти кожному [2].

У діалозі «Держава» він також розглядав державу з точки зору прояву специфічних функцій, які виникли на основі природного (космічного) поділу праці. Правильність життя як в державі, так і окремої людини полягає в тому, щоб кожен займався своєю справою та винятково виконував відведене йому природою завдання: одним займатися науками і управляти державою, іншим – сумлінно дотримуватись законів і хоробро боронити батьківщину, третім – піклуватися про необхідні запаси та коритися правителям. Саме в узгодженні цих трьох сутнісних складових держави полягає її досконалість, яку Платон і називає справедливістю. Справедливість виражається у відданості всіх станів своїй справі, в тому, щоб кожен виконував доручені йому обов'язки, що говорить про те, що справедливість не може означати рівності. Тобто для Платона в розумінні справедливості відсутній елемент зрівнювання різних соціальних груп [6]. Суттєве значення для розуміння змісту принципу справедливості має думка Аристотеля. Для нього центральним поняттям, що характеризує справедливість і право, є «співмірність» як принцип організації розумної рівноваги. Аристотель уперше поділяє справедливість на дві форми відповідно до видів її здійснення: зрівняльна справедливість, в основі якої лежить принцип рівності у володінні благами; і розподільча справедливість, відповідно до принципів якої один отримує більше, а інший менше, в залежності від своїх достоїнств [1, с. 84]. Аристотель в «Нікомаховій етиці» вказує на відмінність двох видів справедливості: загальної і приватної. Однак їх не

досить зрозуміле визначення залишає можливість різних тлумачень. З огляду на те, що справедливість для Аристотеля є перш за все суб'єктивною чесною, відмінність загальної і приватної справедливості можна розуміти як відмінність мотивів діяльності або як відмінність суб'єктів діяльності. Більшість дослідників дотримується «мотиваційної» інтерпретації [4, с 91]. Як зауважує В. Харді: «... Загальною справедливістю зазвичай називають справедливість в сенсі дотримання законів, справедливість в сенсі рівності та чесності – приватною справедливістю» [4, с. 91]. У руслі цього розуміння загальна справедливість є чесною, яка полягає в дотриманні закону, а несправедливість є його порушенням. Приватна справедливість передбачає безкорисливість і визнання себе рівним у відносинах з іншими людьми. Однак недоліком приватної несправедливості є корисливість і нерівність з іншими людьми. Як доказ зазвичай наводять слова Аристотеля: «... неправосудність [у вузькому сенсі] звернена більше на честь, майно, безпеку, або те, що охоплює це все і що [виникає] при задоволенні від наживи; а інша [неправосудність] звернена на все, з чим має справу добропорядний» [1, с. 61]. Б. Вільямс присвятив статтю критиці неспідовності, яка виникає в разі подібної інтерпретації. Можна одночасно порушувати закон і бути своєкорисливим, можна бути своєкорисливим, не порушуючи закону. Можна порушувати закон, не будучи своєкорисливим. У свою чергу закон може бути несправедливим. До того ж корисливість – досить неоднозначна ознака. Особливо важко пов'язати два відомих види приватної справедливості, які обґрунтував Аристотель.

На основі вище викладеного, можна зробити такі висновки. Сократ прагнув довести існування єдиного й загального принципу справедливості, пов'язував його з моральністю та знанням; на думку філософа, несправедливість неприродна, оскільки є плодом незнання і помилок, у той час як Платон і Аристотель в своїх концепціях спиралися на визнання нерівності як основи принципу справедливості. Вони вважали, що кожна річ або людина мають свою власну, відповідну сферу діяльності і вплив, переступити які несправедливо, а деякі люди в силу свого характеру і схильностей, мають більш широкі можливості, ніж інші. Таким чином, Сократ, Платон та Аристотель характеризуючи принцип справедливості, пов'язуючи його з такими поняттями як мудрість, краса, гармонія і обґрунтовуючи його через проблеми рівності, нерівності, держави, права, політики, створювали теоретичні передумови для розвитку подальших уявлень про сутність справедливості.

Список використаних джерел

1. Аристотель. Никомахова етика / Аристотель // Сочинения: в 4-х т. [Пер. с древнегреч.]; общ. ред. А. И. Доватура. – М. : Мысль, 1983. – Т. 4 С. 53–294.
2. Батиев Л. В. Закон и справедливость в философии Платона Л. В. Батиев // Правоведение. – 2005. – № 5. – С. 164–174. URL: <http://law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1218723/>

3. Гусейнов А.А. Этика Аристотеля / А.А. Гусейнов. – М. : Знание, 1984. – 64 с.
4. Кашников Б.Н. Концепция общей справедливости Аристотеля: Опыт реконструкции / Б. Н. Кашников // Этическая мысль. – 2001. – Вып. 2. – С. 89–117.
5. Кечекьян С.Ф. Учение Аристотеля о государстве и праве / С.Ф. Кечекьян. – М.–Л. : Изд-во АН СССР, 1947. – 222 с.
6. Платон. Апология Сократа/ Платон // Диалоги. URL: <http://psylib.org.ua/books/plato01/01apols.htm/>
7. Платон. Держава / Платон; [пер. з давньогр. Д. Коваль]. – К. : Основи, 2000. – 355 с. URL: <http://litopys.org.ua/plato/plat.htm/>
8. Редкин П. Г. Из лекций по истории философии права в связи с историей философии вообще: в 7 т. / П. Г. Редкин – С.-Петербург : Типография М. М. Стасюлевича, 1889-1891. – Т. 3. – 1890. – 479 с.
9. Трубецкой С. Н. Курс истории древней философии / С. Н. Трубецкой; общ.ред. и вступ. ст. М.А. Маслина. – М. : Владос, 1997. – 575 с.
10. Философский словарь Владимира Соловьева / В. С. Соловьев; сост. Г. В. Беляев. – Ростов-н/Д : Феникс, 1997. – 464 с.и зі свокорисливістю [4, с. 91–92].

Юринець Юлія Леонідівна,
 професор кафедри конституційного
 і адміністративного права Національного
 авіаційного університету, доктор
 юридичних наук, професор;
Сопілко Ірина Миколаївна,
 декан юридичного факультету
 Національного авіаційного університету,
 доктор юридичних наук, професор;
Белкін Леонід Михайлович,
 адвокат, кандидат технічних наук, старший
 науковий співробітник

ДЕКОМУНІЗАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ВОЄН

У сучасному світі свобода слова, яка вважається вищою цінністю демократичного суспільства, стараннями архітекторів інформаційних воєн перетворюється на грізну зброю ворожих впливів – інформаційну зброю. Інформація, подана певним чином, може змінювати поведінку людей, нав'язувати їм цілі, які об'єктивно не входять в число їх інтересів. Поширеним засобом використання інформації з метою цілеспрямованого впливу на свідомість людей та соціуму є пропаганда.

Найбільш небезпечною складовою частиною пропаганди є інформаційно-психологічний вплив. За висновками В.Г. Криська,